

Kyyveden vesienhoidon johtoryhmän kokous 2/2018

Aika: 4.9.2018 klo 13.00-15.45

Paikka: Etelä-Savon ELY, nh Saimaa

Läsnä: Olli Kauppinen, Kyyveden kalastusalue
Leo Laukkanen, Aluejohtokunta
Pekka Häkkinen, Pieksämäki
Riikka Salomaa, Metsäkeskus
Teemu Hentinen, POSELY
Juho Kotanen, ESAELY
Vesa Rautio, ESAELY
Juha Maaranen, ESAELY
Liisa Muuri, ESAELY

Pöytäkirja

1. Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Olli Kauppinen ja sihteeriksi Liisa Muuri. Ryhmä esitti toiveen, että pöytäkirjat toimitettaisiin aiempaa aikaisemmin johtoryhmän nähtäville. ELY-keskus lupaa jatkossa toimittaa kokouksen pöytäkirjat johtoryhmän jäsenille kahden viikon kuluessa kokouksesta.

2. Kyyveden kuormitus selvitys, tilannekatsaus

Juho Kotanen esitteli kuormitus selvityksen tilannetta. Työn toteuttajaksi on valittu kilpailutuksen perusteella Pöyry. Työ valmistuu aikaisintaan syyskuun loppuun mennessä. VEMALA-tarkasteluissa on todettu virheitä pienten valuma-alueiden rajoissa ja kuormituksessa, mikä viivästyttää työn valmistumista. Kuormitus selvityksen lopussa yleisellä tasolla esitettävät toimenpidesuositukset koettiin tärkeänä tulevassa kalataloudellisessa käyttö- ja hoitosuunnitelmassa, sillä ne luovat alueen toimenpidesuunnittelulle vahvan perustan.

Alustavien tulosten mukaan Nykälänjoen valuma-alueelta tulee eniten kuormitusta Kyyveteen, seuraavaksi eniten Härkäjärven valuma-alueelta. Maankäyttömuodoista peltoviljely, metsätalous ja luonnonhuuhtouma ovat suurimmat fosforikuormituksen aiheuttajat. Juho toi esille, että uusien tutkimusten valossa vanhojen suo-ojitusten kuormitus on aiemmin oletettua suurempi, minkä myös VEMALA ottaa varovasti huomioon.

3. Kalataloudellinen käyttö- ja hoitosuunnitelma, tilannekatsaus

Liisa Muuri esitteli KHS-tilannetta. ELY-keskus on valmistellut KHS:n palvelukuvausta, jotta ELY-keskus voi kilpailuttaa työn kokouksen jälkeen. Kun tarkka hinta on tiedossa, voivat sopijapuolet allekirjoittaa yhteistyösopimuksen, josta on laadittu jo luonnos. Kyyveden kalastusalue on tehnyt

päätökseen kustannuksiin osallistumisesta. Teemu Hentinen kertoi, että Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalouden edistämismäärärahoista voidaan myöntää avustus KHS:n toteuttamiseen. Etelä-Savon ELY-keskus toimii työn kilpailuttajana ja tilaajana.

Myöhemmin muodostettavalla ohjausryhmällä todettiin olevan suuri merkitys suunnitelman painopisteisiin. Palvelukuvauksessa esitettyyn ohjausryhmän kokoonpanoon esitettiin lisättäväksi Kyyveden osakaskunnan, Pelastetaan Savon Veet ry:n sekä Pieksänjärven neuvottelukunnan edustajat. Painotusta toivottiin erityisesti vesienhoidon keskeisiin toimenpiteisiin, mutta Teemu Hentinen muistutti, että käyttäjäryhmää palvellakseen KHS:n tulee olla Puulan pilottihanketta huomattavasti tiiviimpi ja yleistajuisempi. Vesa Rautio ehdotti, että vesienhoitopuolta edistettäisiin KHS:n ohella jatkohankkeina ja lisätöinä. (Vesa Rautio poistui.)

Palvelukuvauksessa esitetty aluejako Kyyvedeen-Rauhajärveen, Kyyveden valuma-alueen vesistöihin ja Pieksänjärven valuma-alueeseen hyväksyttiin ja koettiin hyvänä kalastonhoidon kannalta. Muutoksia palvelukuvaukseen ei ehdotettu, ja kilpailutuksen nopeaa käynnistymistä toivottiin.

4. Keskustelua petokalojen elohopeapitoisuudesta ja sen huomioimisesta KHS:ssä

Kaupallisen kalastuksen ja kalansyönnin turvallisuuden kannalta on tärkeää selvittää elohopeapitoisuuksia petokaloista, kuten kuhasta, ahvenesta ja hauesta. Kalojen elohopeapitoisuus on myös konkreettinen mittari vesienhoidon tarpeille ja toimenpiteiden kohdistamiselle. Asia koettiin tärkeänä ja se tulee ehdottomasti käsitellä KHS:ssä. Erillinen selvitys voidaan tilata lisätyönä.

Elohopeaa esiintyy vaihtelevasti maaperässä ja vesistöissä. Hapettomissa sedimenteissä epäorgaanisessa muodossa oleva elohopea muuttuu orgaaniseksi metyylielohopeaksi, joka rikastuu epäorgaanista elohopeaa helpommin ravintoketjussa. Sulfaattipitoisuuden ja sulfaattia pelkistävien bakteerien määrän on todettu joissain tapauksissa kohottavan myös metyylielohopean pitoisuutta. Sulfaattia ja elohopeaa kulkeutuu vesistöön ilmalaskeumana sekä maanmuokkauksen, kuten ojitusten ja turvetuotannon, yhteydessä. Maalta tuleva elohopea on useimmiten sitoutuneena humukseen, jonka hajotessa elohopean metyloituminen tehostuu. Rasvaliukoinen metyylielohopea kerääntyy elimistön rikkiä sisältäviin proteiineihin ja rikastuu ravintoketjussa. Kyyveden valuma-alueella maata on muokattu runsaasti ja vesi on humuspitoista, minkä takia elohopean kerääntymisriski petokaloihin on suuri.

5. Koiraselän koekalastustulokset

Liisa Muuri esitteli vuonna 2017 Kyyveden Koiraselällä, Mustanselällä sekä Ylä- ja Ala-Sitrolla tehdyn koekalastuksen tuloksia (Liite 1). Saalis oli niukka, kuten alueella vuosina 2007, 2012 ja 2017 tehdyissä velvoitetarkkailun koekalastuksissakin. Yksikkösaaliit (327 g/verkkoyö ja 4,7 yks./verkkoyö) olivat huomattavasti pienempiä kuin runsashumuksisissa vertailujärvissä. Yksikkösaaliit osoittivat pienenevän luokituksen perusteella välttävää ekologista tilaa. Särkikalojen biomassaosuus (21 %) oli erittäin vähäinen, mikä johtuu pienten särkien puutteesta saaliissa. Ekologisen luokituksen mukaan särkikalojen vähäinen biomassaosuus kuvaa erinomaista tilaa, mutta Teemu Hentinen muistutti, että tässä yhteydessä pienten särkien puuttuminen voi johtua särjen lisääntymisen epäonnistumisesta, mikä tarkoittaisi ko. alueen olevan korkeintaan välttävässä

tilassa. Joka tapauksessa Koiraselällä ei kannata suorittaa hoitokalastuksia, vaan kohdistaa niitä Kyyveden pohjoisosien lahtialueille, jossa särkikalojen osuus ja kokonaissaaliin biomassa ovat suurempia. Raportti koekalastuksista valmistuu piakkoin.

6. Tulevat kalatalouden kehittämishankkeet ja vesienhoidon toimenpiteet – keskustelua

Kalatalousalueen aloittaessa vuoden 2019 alussa hankkeet tulee organisoida uudelleen. Osakaskuntien yhdistämishanke on edennyt hyvin Kyyvedellä, jonne on muodostunut yksi suuri lähes koko järven kattava osakaskunta. Pieksämäellä taas on edelleen suuri tarve osakaskuntien yhdistämiselle, jota hoitaa tällä hetkellä Pieksänjärven neuvottelukunta.

Kyyvedelle suunniteltua poistokalastushanketta ei toteutettu vuonna 2018. Poistokalastustarvetta on edelleen järven pohjoisilla lahtialueilla. ELY:n seuraava avustushaku aukeaa lokakuussa ja päättyy marraskuussa.

Pieksämäellä todettiin olevan käynnissä tällä hetkellä Vehka- ja Uuhilampien kunnostushanke, jota edistetään Pieksämäen vesienhoitoryhmässä.

Pekka Häkkinen toi esille, että Kyyveden reitille tulisi kohdistaa toimenpiteitä hydrologisten olojen tasaamiseksi, sillä äärevät olosuhteet ovat aiheuttaneet ongelmia varsinkin valuma-alueen latvaosilla. Kesä 2018 oli poikkeuksellisen kuiva, eikä korvausvettä latvajärville ole tullut. Vesistöjen säännöstelyyn liittyy paljon byrokratiaa, mutta virtauksen hidastaminen metsäojissa voisi olla säännöstelyä helpommin toteutettavissa.

Riikka Salomaa ilmoitti, että Kuormitus kuriin –hankkeen tilaisuuksia on tulossa Kyyveden alueella vielä kaksi: 19.9. Heiniön ja Iso-Naakkiman sekä 1.11. Kyyveden pohjoisten lahtialueiden valuma-alueilla. Metsäkeskuksella on aloittanut myös uusi projektipäällikkö Marjo Ahola, jonka tehtävänä on edistää Vesiensuojelun laatuloikka -hanketta. Hankkeen Menetelmäkehitys Etelä-Savossa -osassa kehitetään eroosiomalleja ja arvioidaan mm. metsäojitusten tarvetta suosimulaattorin avulla. Hankkeessa tuotetaan paikkatietoaineistoa koko Etelä-Savon alueelle. Hankkeessa kehitetyt vesiensuojelumenetelmät koulutetaan eteläsavolaisille metsäalan toimijoille ja vesienhoidon asiantuntijoille hankkeen Malleista käytäntöön -osassa.

7. Emostensuon tilannekatsaus

Pelastetaan Savon Veet ry sekä Haukivuoren aluejohtokunta ovat jättäneet vastaselityksen Emostensuon turvetuotantoalueen lupapäätöksen hallinto-oikeuden valitukseen. Vastaselityksissä on nostettu esille turvetuotannon ongelmakohtia Kyyvedellä ja Kangasjärvellä. Hallinto-oikeuden päätöstä odotetaan syksyn aikana.

8. Muut asiat

Leo Laukkanen ehdotti, että ryhmän terveiset välitetään samalla viikolla kokoontuvalle Kymijoen kalataloudelliselle yhteistyöryhmälle. Leo Laukkanen esitti, että vesienhoidon merkitystä tulisi

korostaa KHS:ien laatimisessa. Pohdittiin yhteistyöryhmien roolia maakunnassa sekä maakunnan roolia KHS:ien valmistelussa. Ryhmässä toivotaan, että nuorempi sukupolvi saadaan rekrytoitua ja sitoutettua pitkäjänteiseen toimintaan.

9. Seuraava kokous

Liisa Muuri ja Olli Kauppinen sopivat seuraavan kokouksen järjestämisaikajankohdasta KHS:n edistymisen mukaan.

LIITTEET

Liite 1. Koiraselän koekalastustulokset

Muistion vakuudeksi

Liisa Muuri
Etelä-Savon ELY-keskus